

Schaft *ook* Nederland zich af?

Ons land in de waagschaal

Frits Bosch

© 2019 DutchInvestor

Omslagontwerp: Genkgo

ISBN

NUR:

Alle rechten voorbehouden. Niets van deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaargemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of enig andere manier, zonder voorafgaande toestemming van de uitgever. Voor zover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikel 16B Auteurswet 1912 j^o het Besluit van 20 juni 1974, St.b. 351, zoals gewijzigd bij het Besluit van 23 augustus 1985, St.b. 471 en artikel 17 Auteurswet 1912 dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoedingen te voldoen aan de Stichting Reprorecht (postbus 882, 1180 AW, Amstelveen). Voor het overnemen van gedeelte(n) van deze uitgave in bloemlezingen, readers, en andere compilatiewerken (artikel 16 Auteurswet 1912), dient men zich tot de uitgever DutchInvestor te wenden.

Inhoud

Voorwoord 12

Theodor Holman “Het Putje van de beschaving”

Inleiding 14

Er was eens een kikker...

Deel een: Onze empathie, compassie, sociale cohesie, psychologie, islam, immigratie, verzorgingsstaat

I Empathiewaan en andere mentale aandoeningen 26

Paul Bloom: 26

“Empathie is een slechte morele gids. Het leidt tot verkeerde beslissingen en ontwrichting. Ga voor rationele compassie”

Esther van Fenema: 36

“Overmatige empathie maakt ons gemakkelijk manipuleerbaar en ratio loopt stuk op onze complexe systemen. We moeten terug naar de menselijke maat en een zorgzame samenleving”

- Victor Lamme:** **46**
“Wij denken te weten waarom we dingen doen, maar we geven daar pas achteraf pas een motief aan mee. We zitten er vaak naast”
- Bassam Tibi:** **50**
“Empathie en compassie, zoals er invulling aan gegeven wordt in het Westen, kent de islam niet”
- Piet Emmer:** **57**
“We moeten uit het zwart-wit denken geraken, zonder emotie en met weging van de feiten”
- Jan van de Beek:** **65**
“Economische tegenstellingen langs etnische en religieuze breuklijnen moeten we vermijden, die gaan ten koste van sociale cohesie”
- Thilo Sarrazin:** **81**
“Deutschland schafft sich Ab”

**Deel twee: Onze mindset, identiteit,
kernwaarden, zingeving, moreel
leiderschap en gemeenschapszin**

II Empathiewaan, christelijke moraal, schuldgevoelens, media, globalisering, culturele hegemonie en EU: zeven krachten belagen onze 'mindset' 120

Sociale verwarring door zeven krachten die op ons brein inwerken

III Nederlanders, wie zijn we eigenlijk? 150

Onze identiteit, land van kooplieden, dominees, consensus, polderen, compromissensluiters, wegkijkers, ontkenners, opportunisten en hypocrieten

IV Kernwaarden 163

Onze uitgangspunten in de uitverkoop

V Zingeving, moreel leiderschap, gemeenschapszin 169

Suggesties voor welbevinden

Deel drie: demografische ontwikkelingen, vruchtbaarheidscijfers, bevolkingsaantallen, islamisering, Leitkultur, immigratie

VI Demografie, vruchtbaarheid, bevolkingsgroei 182

Demografie Nederland, Azië, Afrika, VS, EU
vruchtbaarheidscijfers, bevolkingsomvang, dominante cultuur

VII Nederland immigratieland of emigratieland 201

Immigratie en emigratiecijfers

VIII Overbevolking 209

Bevolkingsgroei, immigratie, vergrijzing, afhankelijkheidsratio
werkenden-gepensioneerden, pensioen, zorgkosten, IT

IX Islamisering van Europa 219

X Massa-immigratie, de gevolgen 230

Immigratie balans: immigratie is tegengesteld aan ons eigen
belang

**Deel vier: drie scenario's, schaft Europa
zich af? Schaft ook Nederland zich af?**

XI the Good, the Bad & the Ugly 253

Drie scenario's voor een goede, een slechte en een monsterlijke
samenleving

XII Schaft ook Europa zich af?	263
De vreemde dood van Europa; Het verhaal van Stefan Zweig is het verhaal van Europa; Risico's delen is risico's verhogen in eurozone; De keuze tussen Brexit en chaos; Gele Trikots getriggerd door het financiële systeem; Gaat de Westerse cultuur ten onder?	
XIII Schaft ook Nederland zich af?	278
Ons land in de waagschaal	
Nawoord Paul Cliteur:	282
<i>“Één van de grote problemen van onze tijd, een probleem dat filosofen, politici, intellectuelen en geëngageerde schrijvers zou moeten bezighouden, is de haat jegens de westerse cultuur: de occidentofobie”</i>	
Appendix	287
‘Misverstanden’, replek op de kritiek op WRR rapport, Mark Bovens en Godfried Engbersen	
Curricula Vitae	291
Verantwoording en dankwoord	296
Noten	298
Literatuur	302

Voorwoord

Theodor Holman

Het Putje van de beschaving

In Rotterdam werd wéér een terrorisme verdachte opgepakt (Ik ben de tel kwijtgeraakt). In Manchester werd een aanslag gepleegd door iemand die 'Allah is groot' riep. In Den Haag werden ambulancebroeders en agenten met vuurwerk bekogeld door jongeren. Of die ook Allah aanriepen, krijg ik niet bevestigd op radio of televisie. Volgens Twitter wel overigens, maar dat kun je voor dit soort gevallen misschien niet als betrouwbare bron hanteren.

In het Duitse Bottrop reed een man tot drie keer toe in op Syriërs en Afghanen en riep 'xenofobe teksten' bij zijn arrestatie.

Het zijn kralen aan dezelfde ketting. Nee verkeerd beeld. Kralen suggereren enige schoonheid. En schakels in een ketting zijn het ook niet, want die suggereren verbinding en daarvan is hier helemaal geen sprake. Het zijn kogels uit dezelfde loop. Nee, ook weer verkeerd. Maar u begrijpt wel wat ik bedoel. Dezelfde haken aan een kapstok dan? Nee!

Ideologieën worden bestreden met armeluisstrategieën (met een auto op iemand inrijden, nietsvermoedende voorbijgangers in de rug steken), die men ook nog eens van elkaar steelt. Het is iets wat niet in het putje van de beschaving verdwijnt, maar er juist uit op lijkt te borrelen (misschien is plee hier een beter woord, in plaats van put).

Al jaren betoog ik dat we omringd worden door een vorm van gevaar waar je cynisch paranoïde van wordt; je bent angstig, je kijkt voortdurend over je schouder, je borduurt je woorden op een schaamlapje, omdat je niemand wilt kwetsen, maar tegelijkertijd weet je dat al die zaken zinloos zijn. De wereld is onderhand een vuurpeloton geworden en je moet maar hopen dat je niet wordt geraakt.

Keer op keer wil men mij bewijzen dat ik ongelijk heb en me aanstel. Met een redenering als: *zolang er meer mensen in het verkeer omkomen dan door een aanslag, valt het allemaal wel mee*. Maar als ik in de achteruitkijkspiegel kijk, valt het niet mee. En als ik turend door de voorruit de toekomst probeer te benaderen, heb ik niet het idee dat we vrolijk zingend met de rinkelbom door het kabouterbos dansen.

Soms heb ik het idee dat we ons zo schamen voor de breuken en de wonden van onze beschaving dat we die ongelukken daarom maar ergens midden in de middenpagina's van het nieuws neerzetten.

Kun je neergang zien? Ach, wel als je er oog voor hebt.

Inleiding

Er was eens een kikker die in een pan met kokend water gegooid wordt. De kikker schrikt enorm en springt er razendsnel uit. Die kikker wordt daarna in een pan met koud water gegooid en de temperatuur wordt geleidelijk steeds verder opgevoerd. De kikker blijft in de pan en merkt amper dat de temperatuur sterk oploopt. Hij wordt afgeleid met lekkere hapjes, vette vliegjes enzo. Er komt een wijze kikker naar de pan en voelt aan het water: *“Beste kikkervriend, dat water gaat naar het kookpunt, als je niet uitkijkt ga je dood!”*

Gaat ons kikkerlandje geleidelijk dood? Merken wij het niet of te laat, verblind als we zijn door het tweede huis in Spanje, die prachtige BMW 4x4 en dat reisje naar Thailand? Schaft *ook* Nederland zich af?

In het eerste deel van dit boek tackle ik onze empathie, compassie, sociale cohesie, psychologie, islam, immigratie en verzorgingsstaat. Het begrip sociale cohesie komt regelmatig terug, dus is het wellicht goed om nu al te zeggen wat ik daaronder versta. Sociale cohesie gaat over de samenhang in de maatschappij. In de sociologie vormt onderzoek naar sociale ongelijkheid en identiteit het kernvraagstuk hoe samenlevingen bij elkaar blijven. Dat wordt veelal geduid in termen als afhankelijkheid, eigen belang, macht, normen en waarden, cultuur en gemeenschapszin.

In het tweede deel ga ik in op onze mindset, identiteit, kernwaarden, zingeving, moreel leiderschap en gemeenschapszin. In deel drie bespreek ik demografische ontwikkelingen, vruchtbaarheidscijfers, bevolkingsaantallen, islamisering, dominante cultuur en immigratie. In het laatste deel

komen scenario's aan bod en de vraag of Europa en ook Nederland zich afschaft en hoe het de kikker vergaat....

Men kan denken: wat een idiote vraag is dat: *'Schaft Nederland zich af?'*! Nederland is een politiek stabiel en welvarend land. De werkloosheid, de rente en de inflatie zijn laag. We exporteren vooral veel naar onze oosterburen, de economische groei daalt maar is nog positief en de staatsschuld is laag. We winnen het Euro Songfestival, Max Verstappen is geweldig en Michel van Gerwen is voor de vijfde maal winnaar geworden van de Premier League Darts! Hoger dan dat kan een volk toch niet reiken zou je denken. 'Why worry'? Bovendien zegt premier Mark Rutte *'Nederland is gewoon een waanzinnig gaaf land'*! Waar praten we dan nog over? Stop met dat doemdenken! Je praat ons in de put, het dient nergens toe. Het leven is vol uitdagingen. Ga er dus voor!

Maar toch... We hebben het gevoel dat onze glorie tijd achter ons ligt en dat we in de verdrukking zitten. We hebben een roemruchte historie en de wereld schitterende kunst, cultuur en wetenschap verschaft. We zijn op allerlei gebieden trendsetters en mondiaal gidsland geweest. 'Gewees't', ja. Er zijn opgekropte gevoelens vanwege onrecht en leed dat we hebben aangericht in een ver verleden. Het draagt bij aan onze polarisatie, verweesdheid en verruwing. Waardoor komt dat toch?

Zit er iets scheef in ons brein? "Ja", zegt de vermaarde Amerikaanse psycholoog prof. Paul Bloom in zijn boek *"Against empathy": "We passen empathie verkeerd toe. Empathie moet slechts gelden voor degenen die onze 'echte' naasten zijn. Dat zijn familieleden. Mensen daarbuiten moet je benaderen met een vorm van rationele compassie. En daarbij moet je goed bedenken wat de consequenties zijn van de compassie die je toont. Je moet dus de lange termijn gevolgen van je handelen goed overzien. Dat doen we veel te weinig."*

Hmm, dat is merkwaardig. Ons is altijd voorgehouden dat wij Westerlingen te weinig empathisch zijn. En nu komt Bloom met de mededeling dat dit niet waar is. We zouden juist te veel 'empathie' hebben voor mensen ver weg en te weinig voor mensen dichtbij. De Westerse mens zou zelfs aan 'empathiewaan' lijden. Bloom: *"We deponeren onze emoties verkeerd. Empathie is dan een slechte morele gids die tot sociale ontwrichting, irrationaliteit en foutieve beslissingen leidt."*

De begrippen empathie, wanen, empathiewaan en compassie behoeven wellicht enige uitleg. **Empathie** is het indringend inlevingsvermogen, de vaardigheid om zich geheel te verplaatsen in de situatie en gevoelens van anderen. Het woord empathie is afgeleid van het Griekse woord empatheia of invoelen. **Wanen** zijn verkeerde denkbeelden over een bepaalde situatie. Er gebeurt iets en je trekt hier verkeerde conclusies uit, terwijl je juist overtuigd bent van je eigen gelijk. Wanen betekent dat je het contact met de werkelijkheid bent verloren. Bij wanen komen de gedachten van iemand niet overeen met de werkelijkheid. Wanende mensen kunnen het besef van realiteit helemaal verliezen en allerlei absurde ideeën in hun hoofd halen. **Empathiewaan** betekent dat het inlevingsvermogen, de empathie, geen reële grond bezit, terwijl men er stellig van overtuigd is dat dit wel zo is, de waan. **Compassie** heeft een andere dimensie dan empathie. Bij empathie daalt men als het ware af in het gevoel van de ander. Bij compassie staat men 'slechts' naast de ander met gevoelens van betrokkenheid. Men toont medeleven.

Vormt empathie de bananenschil waarover we uitglijden? Ik ga te rade bij specialisten, zoals psycholoog prof. Paul Bloom, psychiater dr. Esther van Fenema, neuroloog prof. Victor Lamme, politicoloog prof. Bassam Tibi, historicus prof. Piet Emmer, wiskundig en cultureel antropoloog dr. Jan van de Beek, ex-

Bundesbankdirecteur en SPD'er dr. Thilo Sarrazin en rechtsfilosoof en senator prof. Paul Cliteur.

Thilo Sarrazin's boek *'Deutschland schafft sich ab'*, *'Wie wir unser Land aufs spiel Setzen'* is inspirerend. Geldt 'afschaffen' ook voor Nederland, het land dat ik liefheb? Dr. Sarrazin beschrijft hoe Duitsland ten onder zal gaan. Staat ons land eenzelfde onheil te wachten? En als dit inderdaad zo is, hebben we dan nog tijd om de zaken hier netjes af te ronden en onze koffers te pakken?

Duitsland en Nederland zijn elkaar nabij, zowel letterlijk als figuurlijk. Nederland kan leren van Duitsland, Duitsland van Nederland. Sarrazin's mededeling is dus ook voor Nederland verontrustend. De economische en politieke ontwikkelingen in Duitsland zijn voor Nederland van eminent belang. Maar belangrijker dan dat: de psychologie van Duitsland staat model voor Nederland.

Dr. Sarrazin heeft vooral kritiek op het immigratiebeleid, het gebrek aan integratie, de werkloosheid onder immigranten, de neerwaartse trend in de intelligentie van het land, de islamisering en de hoge kosten die gemaakt worden voor de immigranten. Hij onderbouwt dit met een indrukwekkende hoeveelheid cijfers en feiten. Maar hij kreeg de hoon van zijn partijgenoten en anderen over zich heen.

De kosten voor asielzoekers zijn in 2018 met 23 miljard euro in Duitsland substantieel, ook op een totaal BNP van ruim 3 triljoen euro. Voor dit bedrag kan men zoveel goede dingen doen, bijvoorbeeld voor ouderen; zes miljoen ouderen in Duitsland leven onder de armoedegrens. Dat is een onvoorstelbaar aantal in een land dat als welvarend geldt. De hoofdmoot van het bedrag is besteed aan de integratie van meer dan één miljoen vluchtelingen. Deze uitgaven stijgen jaarlijks met zo'n tien procent en zullen tot in lengte van dagen op de begroting drukken.

Wat het kostenaspect betreft mag Nederland een voorbeeld nemen aan de oosterburen. Duitsers zijn transparant over de kosten van immigranten, terwijl Nederlandse burgers het niet (mogen) weten. Men acht het niet ethisch, uit 'humanistische overwegingen'. Bovendien zou het 'rechts in de kaart spelen', wat een nogal angstige indruk maakt. Zou het niet tijd zijn dat ook wij openheid van zaken geven? Nederlandse burgers betalen belasting en asielzoekers worden uit die portemonnee betaald. Om hoeveel miljard gaat het eigenlijk? Daarnaast speelt ook de druk van immigranten op het Nederlandse institutionele apparaat, de overlast en het leed dat veroorzaakt wordt door criminaliteit. Dat zijn de indirecte kosten. Het lijkt zo vanzelfsprekend dat burgers er recht op hebben te weten wat er met hun geld gebeurt. We moeten immers *'keuzes maken in schaarste'*. Daar willen burgers graag democratisch bij betrokken worden. Goedertierenheid is een kostbare hobby. Hoe zich dit verhoudt tot de Nederlandse verzorgingsstaat komt in hoofdstuk I naar voren.

Vier onafhankelijke instellingen vervaardigen geregeld onderzoeksrapporten: de Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid (WRR), het Sociaal Cultureel Planbureau (SCP), het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) en de Onderwijsraad. Ik laat u alvast in het kort weten wat zij melden.

De WRR doet in haar rapport *"De Nieuwe verscheidenheid, Toenemende verscheidenheid naar herkomst in Nederland"* (2018) verslag van de ontwikkelingen in Nederland op het terrein van de sociale cohesie. De Raad constateert dat meer diversiteit samenhangt met minder cohesie. Minder sociale cohesie betekent verdeeldheid, polarisatie, segregatie en groepsvorming, 'tribalisatie'. Het komt er op neer dat de leefbaarheid in ons land te lijden heeft onder de sterk toegenomen diversiteit. De diversiteit neemt verder toe, waardoor de dominantie van autochtonen afneemt richting minderheid in de grote steden.

Het SCP laat ons in *“Burgerperspectieven”* (2019) weten dat het welbevinden van burgers achteruit gaat door toenemende spanning en tegenstellingen. Het SCP rapport *“De religieuze beleving van moslims in Nederland”* (2018), meldt dat moslims religieuzer worden, *“jonge moslims zoeken hun uitvlucht in meer religiositeit”*. Het SCP meent dat dit een gevolg zou zijn van uitsluiting door de Nederlandse samenleving. De vraag komt aan de orde of deze conclusie correct is.

Het CBS meldt in haar periodieke rapportage (2019) een verbeterd beeld voor sommige migrantengroepen wat betreft onderwijs, werkgelegenheid en criminaliteit, maar het is nog allerm minst bevredigend te noemen. Schooluitval, criminaliteit en werkloosheid van diverse allochtone groepen waren hoog en dat zijn ze nog steeds. Er is amper zicht op verbetering. Het vertrouwen van Nederlanders in pers, banken, ambtenaren, politie, de Tweede Kamer en de Europese Unie is laag. Nederlanders zeggen: *“Met mij gaat het goed, maar met ons gaat het slecht”*.

De Onderwijsraad (2018) acht de organisatie van het onderwijs problematisch. Jongeren uit verschillende sociale groepen komen elkaar niet meer vanzelfsprekend tegen in het onderwijs. Er is een schrijnend lerarentekort. Plaatsing in het voortgezet onderwijs wordt steeds bepalender voor het eindniveau van jongeren. De voor Nederland typerende scheiding tussen onderwijssectoren, schoolsoorten, leerwegen en opleidingen maakt dat leerlingen met verschillende sociale achtergronden elkaar steeds minder vanzelfsprekend tegenkomen. Het systeem levert een bijdrage aan de segregatie.

Treffend is hoe goed deze rapporten op elkaar aansluiten. Ze bevestigen als het ware elkaars inhoud. Het zijn puzzelstukjes voor de totale puzzel, maar helaas ziet de puzzel er allerm minst goed uit. Het beeld is zorgwekkend. Dit zou eigenlijk geen

verwondering mogen wekken. Het is immers zeker niet voor het eerst dat alarmerende signalen worden afgegeven. Maar hoe frequent, hoe breeduit en hoe solide doortimmerd deze signalen ook zijn, politiek Den Haag lijkt er helaas amper nota van te nemen om de koers bij te stellen. De puzzel ziet er daardoor steeds slechter uit.

In de Appendix is 'Misverstanden' van de hoogleraren Mark Bovens en Godfried Engbersen, verbonden aan de WRR, als repliek op kritiek op het WRR rapport '*De nieuwe verscheidenheid*'. 'Misverstanden' mag als understatement gelden voor vooringenomenheid van de kritiek. These en antithese, maar het heeft er de schijn van dat criticasters solide onderzoek niet lezen om erop voort te borduren, maar om het willens en wetens foutief te interpreteren en af te breken. In sociaal academische kringen lijkt een cultuur te heersen van tegendraadsheid. De indruk is dat ideologie voorop staat. Feiten en cijfers zijn dan niet relevant. Vormt ideologie de bananenschil waarover we uitglijden?

De Israelische filosoof Yeshayahu Leibowitz: "*Mensen beslissen niet op basis van kennis, maar op basis van hun wil.*" Feiten doen er niet toe. We doen wat we willen. We worden vooral voortgedreven vanuit psychologie, amper door wetenschap. De WRR, het SCP, het CBS en de Onderwijsraad kunnen rapporteren wat ze willen, men luistert niet. Men beslist op basis van wat men wil en niet op basis van kennis. Als feiten ontkend worden, dan zal polarisatie ons deel zijn.

Het is te betreuren dat ook ambtenaren zich hier niet onbetuigd laten. Ambtenaren zijn opgeleid op dezelfde universiteiten en ook zij lijken, net als sommige studenten, 'paf' te zeggen of te denken. Staatssecretaris Mark Harbers van Asielzaken moest in 2019 afgetreden vanwege weggemoffelde cijfers over ernstige

gewelds- en zedendelicten van asielzoekers. In de jaarlijkse rapportage daarover stond een overzicht van de top-10 van delicten waarvan asielzoekers in 2018 werden verdacht. Op verzoek van de Tweede Kamer stond daar voor het eerst in hoeveel delicten van asielzoekers vorig jaar zijn gemeld, 4600 in totaal. Maar meldingen van zware misdrijven als moord en verkrachting rekende het ministerie tot de grote categorie 'overige zaken' (1000) in deze top-tien. Harbers is de vierde liberale bewindspersoon in vier jaar tijd die vanwege fouten van het ministerie van Veiligheid en Justitie moet opstappen. Op dit departement zou een cultuur heersen om zaken 'doelbewust' te verhullen waardoor de rechtsstaat op het spel staat. Parlementariërs vragen wanneer daar eindelijk een cultuuromslag zal plaatsvinden. Maar als bewindspersonen telkens verdwijnen en de ambtenaren blijven zitten, dan zal die omslag er nooit komen.

De media mogen niet onvermeld blijven. Objectiviteit bestaat niet. Journalisten maken uiteraard gekleurde keuzes. Dat is prima, maar wees er eerlijk over, dan weten lezers uit welke hoek de wind waait. Er bestaat niet alleen een politieke discipline, maar ook een journalistieke discipline. Zeg niet dat je het 'intellectuele debat' aanzwengelt, terwijl men de deur ervoor dichthoudt. Gebruik verifieerbare bronnen. Sinds mei 1968 wordt het moreel compas door links gemonopoliseerd en gedomineerd. Ook de media hoorden bij Rudi Dutschke's '*lange mars door de instituties*'. De media maken een onmisbaar deel uit van het institutioneel apparaat. Het draait om macht en geld. Media zijn daar het verlengstuk van. Het is aan lezers kritisch na te denken, zich van verschillende kanten te laten informeren, een afweging te maken en zich een mening te vormen. Manipulatie door media is van alle tijden. Als men de wereldliteratuur er op naslaat blijkt dat de media vrijwel altijd aan de verkeerde kant van de geschiedenis staan. In '*Orwell on truth*' zijn diverse artikelen van

George Orwell gebundeld uit de periode 1939 tot 1941. Hij beschrijft hoe media voor, tijdens en na de Tweede Wereldoorlog nieuws wegselecteren, verdraaien en voluit liegen¹: *“It is known that the newspapers are habitually untruthful, but it is also known that they cannot tell lies of more than a certain magnitude’.* Cultuurfilosoof Oswald Spengler: *“The press today is an army with carefully organized weapons, the journalists its officers, the readers its soldiers. The reader neither knows nor is supposed to know the purposes for which he is used and the role he is to play.”* In “De wereld van gisteren” van Stefan Zweig lezen we over de verderfelijke rol van de media voor, tijdens en na de Eerste en Tweede Wereldoorlog, de manipulatie en de massawaanzin die ze veroorzaken. Je zou waarachtig denken dat media altijd aan de verkeerde kant van de geschiedenis staan, al daalt dat besef helaas pas veel later neer als het leed al lang geschied is.

Naast de toenemende diversiteit zijn ook structurele wijzigingen in de Nederlandse bevolkingsopbouw van invloed op de Nederlandse samenleving. Het betreft hier demografische ontwikkelingen, vruchtbaarheidscijfers en bevolkingsaantallen. Welke trend is te ontwaren uit die cijfers? Islamiseert Nederland? Staan we aan de vooravond van het *“einde van de witte mens”*, zoals soms mensen met kleur ‘opgewekt’ suggereren? Er is veel geschreven op dit terrein, maar opvallend is dat er weinig ruchtbaarheid aan wordt gegeven. Wat is daarvan de achtergrond? Is ook hier weer sprake van terughoudendheid uit angst om ‘rechts niet in de kaart te spelen’? Waarom is men telkens zo angstig? Waarom lijken politici amper kennis te willen nemen van toekomstige ontwikkelingen? Waarom is er relatief zoveel aandacht voor het verleden, zoals altijd maar weer over de Tweede Wereldoorlog en voortdurend over de slavernij en kolonialisme? Is de toekomst niet belangrijk?

Is het dan nog wel zinvol om allerlei onderzoek te doen en feiten boven water te halen als er toch niet wordt geluisterd? Men neemt het voor kennisgeving aan en vervolgens wordt het in een diepe lade gedeponeerd, of het gaat rechtstreeks in de prullenmand. Dat is niet vol te houden. Het kan niet anders of dit heikele onderwerp komt hoog op de agenda te staan.

Nederlandse wetenschappers plegen onderzoek op allerlei deel terreinen. Dat doet niet onder voor Duitsland, hoewel de transparantie daar groter is. Juist in het samenbrengen van afzonderlijke thema's is er bij ons een lacune. Om inzicht te verkrijgen hoe ons land zich ontwikkelt is een helicopterview nodig. Daarin tracht ik te voorzien met dit boek, zonder pretentie van volledigheid. Schaft Europa zich af? Schaft Duitsland zich af? Schaft ook Nederland zich af? Duitsland en Nederland staan centraal in deze studie. In het laatste deel construeer ik een drietal scenario's en laat ik u dan niet langer in onzekerheid of Nederland zich afschaft.

Anders dan bij Sarrazin vormt psychologie mijn startpunt. Bloom houdt ons voor dat het euvel dieper zit dan de dagelijkse nitty gritty. We moeten ons brein tegen het licht houden en op de bank gaan liggen bij de psycholoog. Het zal je maar gezegd worden! Dat leidt mij er toe verder te graven dan oppervlaktestructuren en kennis te nemen van ons mens-zijn, waar zelfs apen aan te pas komen. Dit boek gaat in basis ook over zelfkennis, zelfbewustzijn, zelfacceptatie en hopelijke ommekeer. Het gaat mij niet enkel om het signaleren van prangende verschijnselen, maar om duiding te verstrekken. Ik doe suggesties ter verbetering van de situatie, althans voor zover dat nog zinvol is onder de vigerende omstandigheden.

Het gaat over de positie van de Nederlandse kikker en hoe het beestje kan overleven. De lezer kan het beschouwen als een serieuze waarschuwing dat het water al aardig begint te koken....

Deel een

**Onze empathie, compassie, sociale cohesie,
psychologie, islam, immigratie, verzorgingsstaat**

Empathiewaan en andere mentale aandoeningen

Paul Bloom

“Ik ben tegen empathie. Empathie is een slechte morele gids; het leidt tot verkeerde beslissingen en ontwrichting. Ga voor rationele compassie met zicht op lange termijn consequenties”

“We zijn niet empathischer dan onze overgrootouders en dat zullen we ook nooit worden. Ook wij zien de mensheid niet echt als één grote familie. Integendeel, onze zorg voor anderen weerspiegelt de meer abstracte waardering dat hun levens dezelfde waarde hebben als het leven van degenen die we liefhebben”, Paul Bloom

Paul Bloom is een Canadees-Amerikaans psycholoog. Hij is de Brooks & Suzanne Ragen hoogleraar Psychologie en Cognitieve wetenschap aan de Yale University en tevens hoogleraar aan de Massachusetts Institute of Technology aan de McGill University van Montreal. Hij onderzoekt hoe kinderen en volwassenen de fysieke en sociale wereld begrijpen, met speciale aandacht voor taal, moraal, religie, fictie en kunst.

Ik ontmoet Bloom in zijn studeerkamer op McGill in Montreal, Canada met uitzicht op het lommerrijke park van de universiteit. Ik ken McGill vanuit mijn studiejaren waar ik een stage heb gedaan bij Bell Canada in Montreal. Het is voor mij een weerzien met deze prachtige stad en haar vriendelijke bewoners. We komen tot een goed gesprek.

Bloom's stelling luidt: **“Westerlingen tonen te veel empathie. Empathie geldt slechts voor onze naasten. Ga voor rationele compassie met zicht op lange termijn consequenties”.**

Bloom: “Ik ben tegen empathie. Rationele compassie verdient de voorkeur. Empathie is een slechte morele gids die tot ontwrichting, irrationaliteit en oneerlijke beslissingen leidt. We denken voortdurend dat we meer empathie moeten betonen, maar niets is minder waar. Empathie is op zich verdienstelijk in de relatie tot onze directe naasten, maar daarmee basta met empathie. Onze empathie gevoelens zijn niet voor iedereen bedoeld. Voor mensen daarbuiten dient empathie over te gaan in rationele compassie met zicht op lange termijn consequenties. Daarin slagen we niet goed. We hebben empathie waar we slechts compassie zouden moeten hebben en als we compassie aanwenden dan doen we dat onvoldoende doordacht. We denken de consequenties voor de langere termijn niet goed door. We lijden aan empathiewaan.”

Heer Bloom, hoe omschrijft u empathie? Paul Bloom: “Empathie is het vermogen om het lijden van anderen te voelen als ware het ons eigen lijden. We gaan in de schoenen van de ander staan. Velen denken dat dit geldt als de ultieme bron van alle goed gedrag. Maar terwijl het inspireert, zorgt en bescherming biedt in persoonlijke relaties, is er het tegenovergestelde effect op macroniveau in de rest van de wereld. In deze verdeelde wereld is empathie niet de oplossing, maar maakt deel uit van het probleem. Uit onderzoek van mij en andere psychologen en neurowetenschappers blijkt dat we de meeste empathie voelen voor hen die we aantrekkelijk vinden en die op ons lijken. We voelen in principe weinig empathie voor degenen die van ons verschillen, ver weg zijn en anoniem zijn. Empathie is dus selectief.”

Wanneer voelen we de meeste empathie? Bloom: “We voelen de meeste empathie voor hen die we aantrekkelijk vinden en die op ons lijken” In uw boek ‘Against empathy, the case for rational compassion’ noemt u empathie is een slechte morele gids². Waarom? Bloom: “Het leidt tot verkeerde beslissingen en ontwrichting. Ga voor rationele compassie. We willen graag voordoen alsof we volkomen rationeel zijn op de manier waarop we onze empathie tonen. Dat blijkt in de praktijk echter niet zo te zijn. Bij fMRI breinscans vallen we onherroepelijk door de mand. Empathie verschaft ons vooroordelen ten gunste van de individuen die we kennen, terwijl we doof zijn voor het lot van duizenden. In mijn boek leid ik u door talrijke experimenten, case studies en argumenten. Ik toon aan dat sommige van onze slechtste beslissingen - in liefdadigheid, opvoeding, strafrecht, klimaatverandering en oorlog - ingegeven zijn door empathie. Het is een wolf in schaapskleren. Ik ontmantel het argument dat empathie de basis is van moraliteit. Empathie is sentimenteel, oppervlakkig en kan zelfs vanuit vooroordelen tot racisme leiden. Ik laat zien dat empathie vaak een warme omhelzing is maar, zoals boosheid, een belangrijke bron kan zijn van morele verwarring. ‘Against Empathy’ is een provocatief boek over het aloude conflict tussen ratio en emotie. Het beoordelen van goed en kwaad wordt niet bepaald door het ontbreken van empathie, zoals vaak verondersteld wordt.”

Waarom gaat u tegen de trend in om empathie te zien als het onversneden goede en als synoniem voor moraliteit en vriendelijkheid? Bloom: “Het vloeit voort uit mijn onderzoek. Anderen zien empathie vooral als een mogelijkheid om de ander beter te begrijpen om in hun hoofd te kunnen kruipen om erachter te komen wat ze denken. Ik waarschuw hiervoor. Sociale intelligentie kan weliswaar worden gebruikt voor moreel handelen, maar dit soort cognitieve empathie is overgewaardeerd. De mogelijkheid om accuraat de wensen en

motivaties van anderen te lezen kan een instrument zijn voor psychopaten om wreedheid en uitbuiting te botvieren. Er is niet te weinig maar te veel empathie. Ik ben er een voorstander van dat we in de eerste plaats onze hersens gebruiken voor rationele besluitvorming, in plaats van primair ons hart te laten spreken.”

“We vieren rationaliteit, maar wanneer puntje bij paaltje komt, hechten we er weinig waarde aan.” Bloom: “We zijn rationele wezens, maar de rationele afweging vindt te weinig plaats. In het morele domein zien we veelvuldig dat rationaliteit wordt verworpen. Men neemt ten onrechte aan dat het beoordelen van goed en kwaad bepaald wordt door gevoelens van empathie, of het ontbreken daarvan. We denken ten onrechte maar al te vaak dat gevoelens als boosheid, walging en liefde geen rationele basis hebben.”

Kent u de Nederlands-Amerikaanse etholoog professor Frans de Waal? En zo ja, wat vindt u van zijn onderzoek? Bloom: “Jazeker ken ik hem. De Waal houdt ons voor: “we leven niet in de eeuw van de ratio, maar in de eeuw van de empathie”. Een opvallende uitspraak is dit, terwijl we denken heel rationeel bezig te zijn. We menen dat onze opstelling over bijvoorbeeld abortus, doneren voor charitatieve zaken, vrienden bezoeken in het ziekenhuis en strafvervolging producten zijn vanuit bewust rationeel denken. Maar we zijn geen rechters maar advocaten die pas nadat een daad verricht is er een rationele draai aan geven. Frans de Waal meent: “we vieren rationaliteit, maar wanneer puntje bij paaltje komt, hechten we er weinig waarde aan.”

“Empathie bevat niet de principiële bereidheid om het private belang ondergeschikt te maken aan het publieke belang. Voor empathie is geen individuele opoffering nodig. Het kan allerlei vormen aannemen. Het kan actieloos, achteloos (“oh, wat erg”) en vrijblijvend zijn, geen dwingende noodzaak verantwoordelijkheid nemen. In het publieke domein kan het

zorgen voor een verkeerde follow up. Zonder naar de lange termijn consequenties te kijken zorgt het voor grote schade. Empathie is korte termijn denken; het maakt ons ongevoelig voor de lange termijn consequenties van ons handelen”

U noemt het een misverstand dat doktoren meer compassie moeten tonen. Doen ze er goed aan vooral rationeel te zijn tegenover patiënten? Bloom: Bedachtzaam: “Ja, de maatschappelijke problemen waarmee we ons geconfronteerd zien komen zelden door te weinig empathie, maar veelal door een te veel ervan. Dat geldt ook voor doktoren. We moeten onszelf de mogelijkheid gunnen onze intuïtie het zwijgen op te leggen en items te doordenken qua moraliteit. Een rationeel besluitvormingsproces schept betere uitkomsten voor de langere termijn. De conclusies die je dan trekt zullen je verrassen. Empathie zet als het ware de specifieke focus op bepaalde mensen in het hier en nu. Dit zorgt er voor dat we bezorgd zijn over weinigen, maar het maakt ons ongevoelig voor de lange termijn consequenties van ons handelen voor velen. Stalin zei ooit: *“de dood van één persoon is een tragedie, de dood van miljoenen is statistiek”*. De moord op Khashoggi was een tragedie, het stelselmatig mensen van gebouwen gooien van homofielen is statistiek. Daar hebben we zelden iemand over gehoord. ”

Wat vertelt het experiment van uw collega psycholoog Daniel Batson ons?

Bloom: “We zijn gevoelige mensen, geneigd de pijn van een ander te voelen. In Batson’s onderzoek worden proefpersonen verteld over de conditie van een doodziek 10 jarig meisje Sheri Summers. Zij staat op een wachtlijst in afwachting van behandeling. De proefpersonen wordt verteld dat Sheri hoger op de wachtlijst geschoven kan worden als zij dat willen. De proefpersonen meenden echter dat Sheri – hoe ziek ze ook is - op haar beurt moet wachten, want dat moeten anderen ook. Maar toen de

proefpersonen de foto van de prachtige Sheri zagen en hen gevraagd werd haar intense pijn mee te voelen, wilden de proefpersonen haar hoger op de lijst laten zetten ten koste van andere kinderen.”

“Empathie blijkt krachtiger dan redelijkheid en eerlijkheid; het leidt tot beslissingen die men als immoreel ervaart” Bloom: “Wij mensen zijn complexe wezens en er zijn vele wegen die tot moreel handelen en oordelen leiden. Ik adviseer telkens te kijken naar de consequenties van ons handelen en om te zien naar de alternatieven. Stel dat er een kind in doodsnood is, Adolf Hitler genaamd, en je zou weten wat hij zou aanrichten, moet je het kind dan redden? Zelfs de Dalai Lama zegt dan ‘nee’. Empathie kent blijkbaar grenzen. Blanken zijn doorgaans van mening dat het leven van een gekleurd persoon net zo belangrijk is als van een blank persoon. Uit fMRI’s blijkt dat een blanke eerder een blanke zal redden en een gekleurd persoon eerder een gekleurd persoon. Het is niet anders. We zijn mensen behept met preferenties en vooroordelen. Ik heb daar een eenvoudig voorbeeld van gegeven.”

Bloom: “Het doet ons meer als een naast familielid gewond raakt aan de arm dan als er 129 doden en 350 gewonden te betreuren zijn bij de aanslag in Parijs. Als een naast familielid gewond raakt slapen we moeilijk. Bij die zware aanslag slapen we goed. Dit betekent dat wij naar vrienden en kennissen toe sterkere gevoelens hebben dan voor mensen ver weg. Dit zijn de rationele gevoelens voor mensen nabij. In ‘Against empathy’ vertel ik over een studie waarin psychologen op een beeldscherm een baseballkaart te koop aanbieden, met een foto eerst de kaart vastgehouden door een witte hand en daarna door een zwarte hand. Men betaalt 20 procent minder voor de kaart vastgehouden door de zwarte hand. Ratio en zelfcontrole zijn niet voldoende om een goed persoon te zijn, maar het is wel een noodzakelijke voorwaarde en hoe meer hoe beter.”

“Empathische mensen zijn niet aardiger, zorgzamer en moreel hoogstaander dan anderen die minder empathisch lijken”

Bloom: “Compassie is diffuser dan empathie. Je kunt niet zeggen dat je empathie hebt met bijvoorbeeld malariaslachtoffers. Compassie past hier wel. Veelal wordt gedacht dat moraliteit geworteld is in empathie. Men denkt dat het belangrijk is om je in de situatie te verplaatsen van de ander, zijn of haar pijn te voelen. Het is een misvatting dat empathische mensen aardiger, zorgzamer en moreel hoogstaander zouden zijn dan anderen die empathie niet hoog in het vaandel hebben geschreven. Onze empathie wordt gevormd door onze overtuigingen, verwachtingen, motivaties en oordelen. “

U zegt: “Empathie zorgt voor lijden in plaats van verlossing”

Bloom: “Het empathisch vermogen wordt beïnvloed door wat we denken van een persoon, hoe de situatie is waarin de betreffende persoon (of personen) zich bevindt. Empathie voelt goed, want wanneer je de pijn van een ander diep voelt, verdwijnt de eigen pijn. Het is dus in dit opzicht uiteindelijk egoïstisch. Sommigen die feitelijk weinig empathisch zijn, willen anderen doen geloven dat ze het wel zijn. Je kunt niet empathie tonen met één of twee personen, zonder morele beslissingen te verstoren en zonder het ten koste te laten komen van velen. Empathie zorgt voor lijden in plaats van verlossing. Onderzoek over de relatie tussen empathie en agressie heeft een onverwachte uitkomst. Empathie hangt niet samen met een neiging tot agressie. Veel empathie betekent niet per definitie dat een persoon goed is.”

Heer Bloom, u noemt onze empathiewaan een psychische stoornis.

“Psychische stoornis is een veelomvattend begrip. Psychologen onderscheiden zeker twintig vormen van psychische stoornissen. Ze komen vaak voor, al komen weinig mensen er voor uit. Het is nog steeds een taboe. Toch blijkt dat ongeveer de helft van de Nederlandse bevolking eens in hun leven een psychische stoornis heeft gehad. En bijna een derde heeft in het